

ARGUMENT

Acest volum – o continuare a *Lecturiadei* din 2005 – cuprinde o selecție din materialele proiectului *Cercuri de lectură* pentru perioada 2005-2007.

Înainte de a vorbi despre ele, voi puncta câteva momente din istoria proiectului din ultimii doi ani.

Pentru perioada septembrie 2005 – septembrie 2006 (din considerente lesne de înțeles, anii nu se pot măsura calendaristic, suprapunându-se structurii anului școlar), am propus două direcții: una de extindere, inițiatorii proiectului asumându-și rolul de animatori, și una de diversificare care consta dintr-o cercetare asupra intereselor de lectură ale grupului de elevi din clasele III-VI, urmând ca, în funcție de rezultate, să se scrie ghiduri de lectură ori să se alcătuiască o antologie de texte pentru copii ale unor autori români contemporani. În ce privește prima direcție – extinderea –, aceasta s-a realizat nu atât prin aportul inițiatorilor primelor cercuri, cât mai cu seamă prin influența pe care a avut-o *Lecturiada* în mediul didactic.

Cea de-a doua componentă s-a realizat cu sprijinul lui Ch. Temple (unul dintre autorii programului RWCT și totodată formator în programe de scriere), care a condus în martie-aprilie 2006 trei ateliere de scriere de cărți pentru copii la care au participat 35 de profesori și învățători din întreaga țară. Până în momentul de față, cei mai mulți au scris cel puțin câte o povestire „realistă” pentru copii aflată într-un stadiu mai mult sau mai puțin avansat de finalizare.

Din primăvara anului 2006, funcționează în proiect un parteneriat cu MECT. Urmarea: o mai mare vizibilitate a proiectului în mediul instituționalizat și sprijin nemijlocit acordat pe plan local activităților în proiect.

Pentru anul școlar 2006-2007, ne-am propus extinderea proiectului în limite mai realiste. Pentru aceasta

am constatat că este nevoie de o pregătire prealabilă a celor care urmează să lucreze în proiect. O altă idee care s-a profilat acum a fost cea a deschiderii *Cercurilor* către învățători, bibliotecari și documentariști CDI.

În noiembrie 2006, a fost conceput un program de formare de 24 de ore cu obiective comune (cele ale proiectului) și cu trei componente: pregătire teoretică (o trecere în revistă a teoriilor lecturii din ultimii ani cu implicațiile lor didactice); pregătire minimală în cercetarea didactică (de tip calitativ) și demonstrații practice.

Între ianuarie și martie 2007, au avut loc astfel de formări în nouă județe și în municipiul București, au participat circa 400 de învățători, profesori, bibliotecari.

În perioada mai – începutul lunii iunie, manifestările consacrate lecturii odată cu încheierea anului școlar, devenite în ultimii trei ani o tradiție în multe școli, au fost și o evaluare atât a cursanților, cât și a programului de formare.

În octombrie 2007, a avut loc în cadrul proiectului o întâlnire cu un triplu scop: evaluarea *Cercurilor* pentru etapa 2006-2007; pregătirea materialelor din în volumul de față și lansarea proiectului pentru anul școlar 2007-2008.

Nu voi mai insista, prezentarea în detaliu a proiectului se găsește în cele două rapoarte narative publicate în volumele *Textul și contextele* (2005) și *Valori acronice și sincrone în literatura pentru copii și tineri* (2006).

Totuși, se impun aici câteva constatări.

Motivația proiectului rămâne actuală, poate cu atât mai mult, cu cât, în ultimii doi ani, s-a schimbat contextul, fiind ușor de perceput la nivelul mass-media un curent în favoarea „lecturii de plăcere”. Câteva emisiuni TV (unele au fost sistate), cartea de miercuri a „Cotidianului”, cartea de sâmbătă pentru copii a „Jurnalului național”, revista „Dilemateca”, programele de lecturi publice ale Uniunii Scriitorilor sunt dovezi sigure în acest sens. Din păcate, școala a rămas până în momentul de față în afara acestor preocupări. Din acest punct de vedere, *Cercurile* oferă o alternativă. Cred că de aici rezultă succesul lor printre elevi și profesori. *Cercurile* fac – desigur, pe o scară mult mai

mică – ceea ce se face de ani buni într-o serie de țări care, atunci când au constatat criza lecturii în școală, datorată parțial și unei abordări inadecvate, au reacționat la nivel de sistem prin introducerea orelor de lectură cursivă sau au inițiat mari programe naționale de promovare a lecturii. Mai mult, susțin centre de cercetare a lecturii didactice.

Ni s-a confirmat și presupunerea cu care am pornit: vom avea mult mai mulți cititori dacă vom exploata apropierea empatică de cartea de literatură, stările emoționale și creativitatea.

În același timp, experiența ultimilor doi ani a scos în evidență un alt aspect: nu este important numai să vrei, ci este necesar să știi cum să o faci. Un proiect precum *Cercurile de lectură*, care s-a declarat de la început unul de cercetare-acțiune, dacă dorește să se dezvolte nu poate să rămână în afara preocupărilor teoretice și practice în problemă. Este îmbucurător că în ultimii ani mulți dintre noi au devenit membri IRA (Asociația Internațională de Lectură) ori susțin comunicări acceptate la mari conferințe internaționale de lectură.

Feedbackurile primite pe parcurs, evaluarea de la sfârșitul acestui an școlar ne-au confirmat necesitatea stagiului de formare (de cel puțin 24 de ore), precum și a menținerii legăturii între cei antrenați în proiect, nu numai la nivel național, ci și la nivel local.

Dacă am face un bilanț al reușitelor și eșecurilor noastre din cei trei ani și jumătate de când funcționează proiectul, ar fi dificil de spus înspre ce parte ar înclina balanța. În mod cert, un prim merit este faptul că programul continuă; mai mult chiar, a fost extins (în câteva cazuri chiar în afara granițelor, în Republica Moldova); a continuat experimentarea unor strategii de lectură; unele dintre experiențele cercului au fost preluate în clasă; ne-a apărut mai clar ce anume presupune o comunitate de lectură și am adunat suficiente argumente pentru a o susține. Și poate cel mai bun argument în favoarea reușitelor noastre este acela că *Lecturiada* (spre satisfacția ușor orgolioasă a celor care au propus cuvântul) a devenit un brand („mă duc la o lecturiadă”, „am făcut o lecturiadă”, „scriu despre o lecturiadă” au devenit expresii comune în

multe locuri). Dar, în același timp, ar trebui să recunoaștem că extinderea nu s-a produs în ritmul în care am sperat, că nu am dus până la capăt programul de scriere de cărți pentru copii, că, deși am gândit un proiect de literație, nu am mers mai departe și, mai ales, nu ne este foarte clar momentul în care ne aflăm și ce dorim să facem în continuare, deși a început să se profileze ideea că experiențele noastre ar putea fi începutul unui program de cercetare a lecturii la copii și tineri care ar putea servi pe viitor autorilor de programe și de manuale școlare.

Înainte de selectarea și pregătirea materialelor pentru acest volum, nu am putut să nu trec în revistă reacțiile la prima *Lecturiadă*. În mediul didactic, a fost citită așa cum am dorit: ca o carte de didactică implicită în care, în spatele poveștilor, se ascunde o experiență ce poate fi preluată și aplicată. Neașteptate au fost unele reacții ale celor din afara tagmei noastre. Ni s-a reproșat că nu ținem cont de specificul actului lecturii ca act individual. Este adevărat, dar, până atunci, practica didactică a ultimilor ani o dovedește, trebuie parcursi, în multe cazuri, câțiva pași. Uneori, ni s-a reproșat încurajarea lecturii unor cărți din afara canonului sau restrângerea lecturii la cărțile de literatură (deocamdată ne aflăm aici, dar în viitor probabil că vor intra în sfera noastră de interes și alte cărți). Alteori, spre surpriza noastră, poveștile s-au citit ca literatură, vorbindu-se despre vocația de povestitor mai mare ori mai mică a unora. Este onorant ca o astfel de carte să fie pusă în apropierea cărților de literatură, dar nu aceasta a fost intenția. Sunt, pur și simplu, „povești didactice” (cum spune într-o recenzie Paul Cernat) care fac mai digerabil limbajul de specialitate, cu toate că, până la urmă, tot despre *obiective cadru* și *obiective specifice*, despre *conținuturi* și *competențe lecturale*, despre *prelectură* și *postlectură*, despre *lector inocent* ori *lector critic* este vorba.

Vom păstra în continuare formula de poveste didactică spusă dintr-o perspectivă subiectivă și pentru doza de autenticitate pe care o conferă experiențelor relatate. Dar, de data aceasta, după ce am depășit

entuziasmul inceputurilor, când fiecare voia să-și prezinte istoria propriului cerc – experiența de succes ce urma să fie criteriul ordonator al cărții pierzându-se uneori printre detalii –, am introdus o structurare tematică. Am lăsat o singură poveste. Aparține unei autoare din *valul al treilea* și e istoria celor zece întâlniri ale unui cerc care a funcționat la Mediaș din februarie până în iunie ca rezultat al programului de formare oferit în cadrul proiectului.

În ce privește capitolele, a trebuit să alegem la un moment dat dintr-o listă cu vreo douăsprezece propuneri de teme. Am optat pentru cinci, considerând că acestea ar fi concludente pentru stadiul actual al proiectului. Ele sunt: *Liste de cărți*, *Locuri unde se citește*, *A citi pentru a scrie...*, *Sărbători ale lecturii* și *Consilieri de lectură*. Ele țin de momentul prelecturii sau al postlecturii. Toate vizează mai curând elemente exterioare actului lecturii în sine, puneri în scenă ale cărții care pot părea gratuite, atunci când cel mai normal lucru ar fi ca, dacă vrei să citești, să citești pur și simplu. Experiența acestor ani ne-a dovedit că lucrurile nu sunt așa de simple. Pentru a-l câștiga pe copil pentru lectură trebuie să duci o adevărată bătălie cu multe alte ispite mai la îndemână, trebuie inventat un adevărat ceremonial, trebuie ațâțată curiozitatea, creată starea de plăcere și de bine. Alina Pamfil folosea într-o conferință chiar cuvântul „seducție”. Mult timp am avut rezerve, mi se părea prea frivol să-l alături lecturii. Dar frecvența descrierilor de astfel de „seducții” în multe din articolele primite, cu urmări încurajatoare în planul câștigului pentru lectură, m-a convins să accept că poate fi calea cea bună. Deocamdată.

Nu s-a putut face o demarcație tematică rigidă, liste de cărți vom găsi și în celelalte capitole, așa cum despre locuri unde se citește ori despre scriere se va vorbi și în *Sărbători...* ori în *Consilieri...* Tot așa, nu există o graniță strictă între ce se face la cercuri și ce se face în clasă. Atunci când a fost inițiat proiectul una dintre motivațiile lui, dacă nu cea mai importantă, a fost aceea de a propune o alternativă la abordarea școlară a literaturii. Dar tot

atunci s-a vorbit și despre riscul ca *Cercurilor* să fie percepute în afara procesului școlar, aflate cumva în răspăr cu abordarea didactică a literaturii. Or, nu acesta a fost scopul lor, ci, dimpotrivă, cercetarea a pornit de la premisa că, dacă vrem într-adevăr să formăm cititori pentru „tot restul vieții” (cum spun programele școlare), trebuie să punem în acord predarea cu teoriile lecturii care pun accent pe cititor, să acceptăm diversitatea comportamentelor și a intereselor de lectură.

Experimentele noastre spre aceasta tind – validarea unor strategii cu urmări profitabile pentru elev în procesul apropierei lui de literatură și de lectură, în general. Iar faptul că, după patru ani, ceea ce s-a experimentat la cerc se mută în clasă sau că spiritul programului animă manifestări de amploare consacrate lecturii nu poate să fie decât o confirmare a premisei de la care am pornit.

Ar mai fi de făcut o constatare. În primele patru capitole, accentul se pune în primul rând pe ce se face la Cercuri, pe primul plan fiind elevii. Ultimul are în centru „consilierii” – cine sunt aceștia, care sunt calitățile pe care trebuie să le aibă. Termenul a intrat în circulație (la noi) în 2005, când, într-o conferință, Liviu Papadima vorbea despre o primă condiție pe care ar trebui să o îndeplinească profesorul de literatură, aceea de consilier de lectură. Îmi amintesc de discuțiile de atunci: programa școlară încărcată, numărul mare de elevi care nu permit profesorului, oricât ar dori-o, să-i consilieze la modul autentic elevii. Cercurile, în schimb, îi permit. Dar se pune problema cât de pregătit este să o facă, pentru că e clar că i se cer și alte calități decât cele ale unui bun profesor de română după standardele în vigoare. Articolele cuprinse aici sunt despre o autentică autoformare a celui care conduce cercurile, despre transmiterea experienței către cei care doresc să ducă ideea proiectului mai departe (profesori, părinți, bunici), dar și despre alți „consilieri”, uneori chiar mai credibili, de la elevi-consilieri la buni cititori, indiferent de profesia lor, de la reviste, virtuale ori nu, la bloguri sau emisiuni de radio TV.

În linii mari, bibliografia este aceeași ca la prima *Lecturiadă*. Ea cuprinde cărți despre actul lecturii, în general. Unele sunt studii de referință, altele vorbesc despre experiențele de cititori ale autorilor. Am completat-o cu alte titluri puse în circulație în ultimii doi ani. La acestea, se mai adaugă câteva studii solide de didactica lecturii semnate de A. Rouxell și, respectiv, Alina Pamfil, apărute între timp. În această categorie intră și culegerile cu lucrările ultimelor trei ediții ale simpozionului. În toate, *Cercurile* figurează într-o secțiune aparte. Un loc aparte îl are pentru experiențele noastre și o anume categorie de cărți de literatură în care am găsit de multe ori sugestii: sunt cărțile despre cărți și despre cititori. Și aici am completat lista cu titluri nou apărute ori descoperite și folosite recent ca atare.

Nu am cuprins în bibliografie adrese de site-uri și bloguri, dar ele apar pe parcurs, în articole.

Câteva cuvinte despre autori și voluntariat. S-a vorbit mult la noi, în ultimii 18 ani, și se vorbește în continuare (nu neapărat la nivelul profesorilor, ci la nivelul nației) despre lipsa noastră de vocație pentru acțiuni făcute în beneficiul public. Nu cred că e lipsă de vocație. Ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă la cercuri mă face să cred că trebuie să existe o legătură între ce vrei să faci dintr-o convingere interioară și ceea ce faci la modul formal, pentru că, din când în când, e bine să fii ținut minte că ai ieșit în spațiul public ca să plantezi pomi. Îmi permit să preiau partea de început (cea care nu este scrisă pentru publicare, ci pentru a ajuta coordonatorul) din articolul Monicăi Halaszi: „Proiectul *Cercurile de lectură* inițiat de ANPRO și susținut de ICR a fost o șansă pentru mine, șansa de a mă implica într-o activitate care mi-a făcut și îmi face în continuare plăcere. O activitate fără stres, fără catalog, fără condică, fără un director care să mă verifice, fără grija notelor..., dar cu multe satisfacții. Nu financiare, e adevărat, dar ce importanță are? Când simți că ceea ce spui (*cartea aceasta e interesantă, merită să o citești*), că sfaturile pe care le dai sunt acceptate (*vai, doamna profesoară, așa*

de mult mi-a plăcut cartea), că lectura (*of, lectura!*) devine bucurie (*nu facem și azi cerc de lectură?*), atunci statul de plată trece pe planul secund.

Cercurile sunt un proiect desfășurat exclusiv prin voluntariat, iar cei care semnează în acest volum nu numai că fac și promovează sistematic astfel de acțiuni, ci își adună și își sistematizează observațiile și reflectează asupra lor. Sunt considerabil mai mulți decât în primul volum. Celor din prima *Lecturiadă* li se adaugă cei din *al doilea* și *al treilea val*. Prezența lor este cel mai bun semn că va urma și *Cântul al treilea* al *Lecturiadei* și, cine știe?, chiar dacă nu se vor scrie cele 24 de cânturi ale „epopeii” noastre, încep să fiu convinsă că la 12 tot vom ajunge.

Mulțumim Alinei Pamfil care a fost alături de noi ca expert pe parcursul celor trei ani și jumătate.

Monica Onojescu

CUPRINS

Monica Onojescu, Argument 1
Daniela Severin, Istoria unui cerc..... **Error! Bookmark not defined.**

1. Liste de cărți

Monica Halaszi, Împrietenirea cu cartea sau the begining of a beautiful frendship . **Error! Bookmark not defined.**
Alina Petri, Nota de inimă..... **Error! Bookmark not defined.**
Monica Halaszi, Cartea trasă în ciocolată sau gustul dulce al listei de lectură **Error! Bookmark not defined.**
Diana Achim, Să ne imaginăm că suntem în fața *Înțeleptului lumii*..... **Error! Bookmark not defined.**
Adela Militar, În căutarea cărții perfecte**Error! Bookmark not defined.**
Marilena Șerban, Cum alegem drumul?.....**Error! Bookmark not defined.**
Gabriela Medan, Târgul de carte sau drumul spre o carte nouă... **Error! Bookmark not defined.**
Bogdan Feștilă, În căutarea timpului pierdut... **Error! Bookmark not defined.**
Alina Petri, Cărțile Pe Care Nu Le-Ai Citit ...**Error! Bookmark not defined.**
Ioana Nanu, Și alte idei pentru a introduce liste de cărți... **Error! Bookmark not defined.**
Georgiana Epureanu, Lista profesorului.....**Error! Bookmark not defined.**
Marinela Scripcaru, Lecturile elevilor de clasa a III-a și a IV-a..... **Error! Bookmark not defined.**
Ana Boariu, *Florica Sereșeanu*, Arca lui Noe**Error! Bookmark not defined.**
Luminița Medeșan, Seduceți, seduceți, ceva tot va rămâne... **Error! Bookmark not defined.**

2. Locuri unde se citește

Marilena Șerban, Cu zmeii, în casa bunicilor **Error! Bookmark not defined.**

Maura Aron, În mijlocul naturii... la Smirna **Error! Bookmark not defined.**

Bogdan Feștilă, Citind în Dumbrava minunată..... **Error! Bookmark not defined.**

Ramona Roman, Adriana Mureșan, Luați locurile, start: lectură!!! **Error! Bookmark not defined.**

Alina Petri, Maraton nocturn. **Error! Bookmark not defined.**

Luminița Cornea, Lectură la Casa Memorială **Error! Bookmark not defined.**
i care se citește „bine” **Error! Bookmark not defined.**
not aennea.

3. A citi pentru a scrie

Marinela Scripcaru, Povești cu bufnițe și zâne..... **Error! Bookmark not defined.**

Elena Ligia Jebelean, Povestiri năzdrăvane pentru copii cuminiți..... **Error! Bookmark not defined.**

Mirela Mureșan, A citi pentru a scrie ... **Error! Bookmark not defined.**

Camelia Circa-Chirilă, Napoleon junior, băiatu' cu fular roșu Un exercițiu de scriere postmoderă..... **Error! Bookmark not defined.**

Margareta Samson, A citi pentru a desena.. **Error! Bookmark not defined.**

Florica Sereșeanu, Povestea fără sfârșit, o nesfârșită poveste **Error! Bookmark not defined.**

Nicolae Stanciu, Simona Oana Mihai, Jurnalul – formă de regăsire a sinelui **Error! Bookmark not defined.**

Mariana Rânghilescu, A citi pentru a citi mai departe... **Error! Bookmark not defined.**

4. Sărbătorile lecturii

Marilena Șerban, Mare deschidere, mare... . **Error! Bookmark not defined.**

Elena Jebelean, „Și Moș Crăciun... citește!” **Error! Bookmark not defined.**

Brândușa Bătărigă, Săptămâna poeziei **Error! Bookmark not defined.**

Adela Militar, Ziua cărții... sărbătoarea micilor cititori **Error! Bookmark not defined.**

Luminița Medeșan, Ziua cărții și a lecturii .. **Error! Bookmark not defined.**

Marilena Șerban, Parada cărților **Error! Bookmark not defined.**

Ana Boariu, Florica Sereșean, Oameni din cărți **Error! Bookmark not defined.**

Monica Onojescu, ...și a fost 4 iunie la Cluj. **Error! Bookmark not defined.**

5. Consilieri de lectură

Brândușa Bătărigă, Din *Pseudojurnalul* unei profesoare de limba și literatura română, „consilieră de lectură” **Error! Bookmark not defined.**

Cristina Chiprian, Consilier de lectură – elev sau profesor? **Error! Bookmark not defined.**

Iosefina Batto, Elevi – redactori și „consilieri de lectură” **Error! Bookmark not defined.**

Corina Dindelegan, Cercuri la școală și cercuri acasă .. **Error! Bookmark not defined.**

Ioana Nanu, Experiențe de consilieri ... **Error! Bookmark not defined.**

Alina Petri, To blog or not to be **Error! Bookmark not defined.**

Iosefina Batto, Lecturi publice la Cercul „Viața prin lectură” **Error! Bookmark not defined.**

Elena Brândușa Bătărigă, Consilieri de „consilieri” **Error! Bookmark not defined.**

Alina Pamfil, Medieri ale întâlnirii cu cartea prin „lecturiade” **Error! Bookmark not defined.**

Bibliografie **Error! Bookmark not defined.**

Autorii **Error! Bookmark not defined.**